

УДК 336.7

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/35.9>**Застьола Є.О.**

аспірант

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»***Савченко Р.О.**

аспірант

*Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»***Бріль М.С.**

кандидат економічних наук,

доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця*

ФОНДОВИЙ ТА КРИПТОВАЛЮТНИЙ РИНКИ: КЛЮЧОВІ ДОМІНАНТИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

У статті проведено дослідження фондового та криптовалютного ринків України з метою виявлення основних тенденцій та особливостей їхнього функціонування. Доведено, що фондовий та криптовалютний ринки є елементами фінансового сектора економіки, розвиток якого впливає на ефективність національної фінансово-господарської системи. Встановлено, що на сучасному етапі доцільно приділяти підвищену увагу виявленню домінантів розвитку фондового та криптовалютного ринків, які можуть стати основою покращення макроекономічної стабільності. Проаналізовано динаміку основних показників, що характеризують обсяг випуску емісійних цінних паперів, а також, обсяг діяльності організаторів торгівлі цінними паперами в Україні. Досліджено зміну місця України в Глобальному індексі впровадження криптовалюти у 2020-2024 роках. Виявлено основні закономірності змін показників розвитку фондового та криптовалютного ринку, дана їхня порівняльна характеристика та окреслено ключові домінанти їхнього розвитку в сучасних умовах.

Ключові слова: фінансовий сектор, фондовий ринок, криптовалютний ринок, цінні папери, криптовалюта, домінанти розвитку.

Постановка проблеми. Розвиток національної економіки є невіддільним динамічним процесом, який має наслідком трансформацію усіх сфер економіки. Поряд з реальним сектором, зміни торкаються і фінансового сектору країни, пов'язаних з ним ринків. Слід зазначити, що фондовий ринок є традиційним елементом фінансового сектору економіки, від розвитку та функціонування якого залежить ефективність національної фінансово-господарської системи. Водночас, останнім часом науковці звертають увагу на появу нетипових для економіки ринків. Зокрема, мова йде про ринок віртуальних активів – криптовалютний ринок. Виявленню домінант розвитку фондового та криптовалютного ринків України має в сучасних умовах приділятися належна увага.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальні проблеми формування та розвитку фондового ринку в Україні вивчено в роботах таких дослідників, як Голюк В., Кузьмінський В., Чумаченко О. [1], Заволока Л., Лінник А., Колесник Д. [2, с. 758–762], Ковальов В., Федорчук О. [3, с. 52–58], Полозова Т., Степаненко С., Мурзабулатова О., Городецька Т. [4, с. 260–265], Шуба О. [5, с. 183–189] Науковці відзначають надзвичайну важливість фондового ринку, який, на їхню думку, сприяє мобілізації та ефективному розміщенню фінансових ресурсів у соціально-економічному просторі держави [4, с. 261].

Чисельними є й дослідження, присвячені криптовалюти та розвитку ринку, на якому здійснюються операції з нею. З огляду на те, що тема є досить новою, в роботах таких науковців, як Зварич І., Зварич О. [6, с. 59–63], Ерастов В., Гудзь Г. [7], Лапчук Б. [8, с. 261–265], Левицький В., Радинський С., Радинська С. [9, с. 38–43], Миронов О. [10], Нечай О. [11, с. 79–87], Попова А. [12], Федосов В., Дробязко А., Стеценко Б. [13, с. 239–242] та інші, розглянуто економічну природу та статус криптовалюти, проблеми нормативно-правового регулювання криптовалютних операцій, місце ринку крипто та цифрових активів в сучасній фінансовій системі, перспективи розвитку криптовалютного ринку.

Водночас, варто більш докладну увагу приділяти виявленню домінантів розвитку фондового та криптовалютного ринків в сучасних умовах як складових фінансового сектору економіки, від яких залежить макроекономічна стабільність усієї країни.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є здійснення аналізу основних тенденцій розвитку фондового та криптовалютного ринку України та виявлення на цій основі домінантів їхнього подальшого розвитку.

В ході дослідження використано методи динамічного аналізу, що дозволило виявити основні тенденції розвитку фондового та криптовалютного ринків,

компаративного аналізу – для порівняння даних видів ринку, а також логічного узагальнення – з метою виявлення домінантів розвитку фондового ринку та ринку криптовалют в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виявлення домінантів розвитку фондового та криптовалютного ринків має ґрунтуватися на вивченні показників, що їх характеризують.

Окремі показники, що характеризують обсяг випуску емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку України, наведені в таблиці 1.

Показники, що характеризують обсяг випуску емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку, свідчать, що фондовий ринок України виявився досить чутливим до змін у її зовнішньополітичній ситуації.

Найменший рівень обсягу випуску емісійних цінних паперів спостерігався саме у 2022 році, що є закономірним, адже повномасштабне вторгнення на територію України суттєво дестабілізувало ситуацію. Водночас, у 2023 році обсяг випуску емісійних цінних паперів зріс на 32,4%, а у 2024 році досяг рекордного за останні п'ять років значення 411,82 млрд грн, що перевищує рівень 2020 року більш ніж у 3,6 рази.

Динаміка обсягу випуску акцій була дещо відмінною, адже у 2022 році величина цього показника хоча й скоротилась порівняно з попереднім роком, проте

мінімальне його значення спостерігалось у 2023 році. Водночас, 2024 рік характеризувався надзвичайно динамічним збільшенням обсягу випуску акцій (у 39,8 рази порівняно з попереднім та у 10,7 рази порівняно з 2020 роком).

Натомість, саме у 2022 році спостерігалось мінімальне за період значення обсягу випуску облігацій (2,03 млрд грн), інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів (1,37 млрд грн) та акцій корпоративних інвестиційних фондів (19,0 млрд грн).

Серед цих видів цінних паперів за 2023–2024 роки щорічно зростав лише обсяг випуску акцій корпоративних інвестиційних фондів, тоді як обсяги випуску облігацій та інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів у 2023 році збільшились, але у 2024 році знов характеризувались негативною динамікою.

В таблиці 2 наведено інформацію щодо діяльності організаторів торгівлі цінними паперами, з якої видно, що мінімальним обсяг біржових контрактів з цінними паперами був у 2022 році і склав 160,64 млрд грн. У 2023–2024 роках ситуація поступово налагоджувалась, обсяги біржових контрактів зростали. В цілому за 2020–2024 рік обсяг біржових контрактів збільшився на 95,8%.

Протягом 2020–2024 років найбільші обсяги торгів фінансовими інструментами спостерігались на двох операторах організованих ринків капіталу «ПЕРСПЕКТИВА» та «ПФТС» (99,3% від вартості торгів

Таблиця 1 – Окремі показники випуску емісійних цінних паперів

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Загальний обсяг випуску емісійних цінних паперів, млрд грн	113,40	112,39	57,45	76,08	411,82
Обсяг випуску акцій, млрд грн	33,98	42,88	35,05	9,15	364,56
Обсяг випуску облігацій, млрд грн	32,95	9,98	2,03	13,05	5,08
Обсяг випуску інвестиційних сертифікатів пайових інвестиційних фондів, млрд грн	5,05	7,53	1,37	30,10	13,19
Обсяг випуску акцій корпоративних інвестиційних фондів, млрд грн	38,52	50,90	19,0	23,78	29,01

Джерело: складено автором на основі [14]

Таблиця 2 – Інформація щодо діяльності організаторів торгівлі цінними паперами

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Обсяг біржових контрактів з цінними паперами, млрд. грн	335,41	451,96	160,64	436,43	656,69
за організаторами торгівлі					
УБ	2,41	13,29	15,42	14,77	21,22
ПФТС	131,53	221,54	83,97	274,68	466,96
УМВБ	0,01	0,01	0,00	–	–
Перспектива	201,46	217,11	61,24	146,98	168,51
за видом фінансового інструменту					
облігації внутрішніх державних позик	328,65	443,76	152,83	406,01	547,93
облігація іноземного емітента та іноземної держави	0,07	0,34	2,38	21,19	56,12
корпоративна облігація	–	–	0,20	8,80	9,98
інші облігації	5,95	7,1	4,19	0,30	1,59
державні та інвестиційні сертифікати	0,05	0,02	0,00	0,01	3,48
акції різних видів (в т.ч. емітентна, КІФ)	0,61	0,69	1,03	0,11	0,30
своп	–	–	–	–	37,29
інші види фінансових інструментів	0,08	0,05	0,01	–	0,00
за видами ринку					
первинний ринок	0,25	0,52	0,07	0,36	0,87
вторинний ринок	335,16	451,44	160,56	436,07	618,53
строковий ринок	–	–	–	–	37,29

Джерело: складено автором на основі [14]

фінансовими інструментами на початку досліджуваного періоду, 96,8% – наприкінці).

Найбільші обсяги торгів характерні для такого виду фінансових інструментів, як облигації внутрішніх державних позик, хоча починаючи з 2022 року їхня частка в загальному обсязі постійно скорочувалась. Якщо на початку періоду обсяг торгів облигаціями внутрішніх державних позик склав 98%, то наприкінці – лише 83,4%. Водночас, зростає частка в загальному обсязі торгів облигаціями іноземного емітента та іноземної держави (з 0,02% до 8,5%).

Про зміну в структурі фондового ринку свідчить те, що наприкінці досліджуваного періоду в обсязі організованої торгівлі цінними паперами поряд з облигаціями внутрішніх державних позик, облигаціями іноземного емітента та іноземної держави, іншими видами традиційних для України фінансових інструментів все більше значення починають набувати такі фінансові інструменти, як своп та корпоративні облигації.

Якщо розглядати види ринку, то в обсязі біржової торгівлі безумовно переважає вторинний ринок. Водночас, у 2024 році в аналітичних матеріалах Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України окремо виділено строковий ринок, який в аналогічних матеріалах попередніх років відображався як складова вторинного ринку цінними паперами.

Слід зазначити, що обсяг торгів на поза організованому ринку капіталу склав у 2021 році 627,25 млрд грн, у 2022 році 462,07 млрд грн, у 2023 році 925,11 млрд грн, а у 2024 році 1059,42 млрд грн.

Загальний обсяг торгів на ринках капіталу у січні–грудні 2024 року становив 1716,11 млрд грн (збільшився на 349,26 млрд грн порівняно з 2023 роком) та 1597,70 млн доларів США та 226,85 млн євро.

Як справедливо зазначають Ковальов В., Федорчук О., суттєве падіння на фондовому ринку відбулося в 2022 році, що пояснюється повномасштабним вторгненням РФ та невизначеністю інвесторів. Ситуація в 2023 році почала стабілізуватися і спостерігається поступове відновлення сегментів фондового ринку нашої країни [3, с. 55].

Якщо досліджувати ринок криптовалют, то в Україні практично відсутня внутрішня статистична інформація щодо його розвитку. Тому, для визначення основних тенденцій його розвитку розглянемо місце нашої країни в The Global Crypto Adoption Index.

Місце України в Глобальному індексі впровадження криптовалют (The Global Crypto Adoption Index) проаналізовано в таблиці 3.

Слід зазначити, що Chainalysis аналізує ринок за кількома ключовими критеріями: обсяг транзакцій з криптовалютою, використання DeFi (децентралізованих фінансових послуг) і роздрібна активність корис-

тувачів. Україна продемонструвала високу активність у всіх цих категоріях.

Global Crypto Adoption Index складається з кількох субіндексів, кожен з яких базується на використанні країнами різних типів послуг крипто валюти (кількість субіндексів за досліджуваний період змінювалась). Оцінка за кожним субіндексом здійснювалась та зважувались рейтинги за характеристиками, включаючи чисельність населення та купівельну спроможність.

Високі місця рейтингу свідчать, що в Україні інституційні та професійні перекази сприяли значному зростанню крипторинку, що є значущою подією.

Україна посідала у 2020 році 1 місце за Глобальним індексом впровадження криптовалют. Цифри України в сфері криптовалют хоча й були значно нижчими від сум Китаю, США та інших провідних країн, але з врахуванням кількості населення та розміру економіки країни вони дали змогу визначити таке високе місце України в рейтингу. Водночас, у 2020 році Україна не займала перше місце за окремими показниками в індексу, але перевершувала багато країн з точки зору незмінного перебування серед лідерів для цих показників.

У 2021 році Україна опустилась на 4 місце рейтингу. Зокрема це пов'язано із вдосконаленням методології його розрахунку, що дозволило більш точно визначити місце країни за впровадженням криптовалют.

Якщо не брати до уваги 2020 рік, то найвищим було місце України в даному індексі у 2022 році (3 місце), тоді як останні два роки спостерігалось погіршення позицій України за цим індексом.

У глобальному індексі впровадження криптовалют 2024 року Україна як регіональний лідер посіла 6 місце відповідно. За інформацією окремих джерел у 2024 році Україна отримала 106,1 млрд доларів у криптовалюті.

Активність на криптовалютному ринку мешканців з України можна пов'язати з їх недовірою до банків та/або урядової фінансової політики.

Купівля криптовалют є одним із альтернативних традиційним (банківські вклади, купівля нерухомості, цінних паперів тощо) напрямів інвестування коштів.

При цьому, якщо традиційні напрями інвестування мають зворотну кореляцію із рівнем соціально-економічної та політичної нестабільності в країні, адже прив'язані до конкретного місця або об'єкту, то вкладення в криптовалюту такої прив'язки не мають, тож можливо саме тому криптовалюта починає користуватись тим більшою популярністю, чим менш стабільною є внутрішня ситуація в державі.

Отже, з високим ступенем імовірності можна дійти висновку, що за стабільної зовнішньої та внутрішньої ситуації в економіці довіра населення до традиційних напрямів інвестування зростає, а за умов політичної нестабільності навпаки люди намагаються забезпечити свої вклади за рахунок їх розміщення в криптовалюті як в безпечнішій альтернативі.

На цю тенденцію впливають такі глобальні фактори, як нестабільність ринку, інфляція та події, пов'язані з війною, а також зростаючий інституційний інтерес до криптовалют великих компаній.

Серед чинників, які сприяють розвитку ринку криптовалют в Україні можна виокремити високий рівень ІТ-грамотності населення, постійну цифровізацію

Таблиця 3 – Місце України в Глобальному індексі впровадження криптовалют (The Global Crypto Adoption Index)

Показник	2020	2021	2022	2023	2024
Місце в рейтингу	1	4	3	5	6
Загальний індекс	1,000	0,290	0,694	0,215	0,407

Джерело: складено автором на основі [15–19]

в країні, сильні технологічні екосистеми та прагнення до інновацій. Водночас, нормативно-правове середовище в країні потребує вдосконалення.

Таким чином, Україна має великий потенціал як один із провідних криптохабів у Східній Європі та стабільно займає лідируючі позиції у сфері впровадження криптовалют заздяки низці факторів: використання українцями криптоактивів як засобів захисту своїх заощаджень та інструментів фінансової незалежності в умовах економічної нестабільності та військової агресії; активна участь у розвитку крипторинку в Україні ІТ-спільноти та підприємців, які знаходять нові шляхи впровадження блокчейн-технологій у бізнес-процеси; використання крипто валюти в Україні не лише для спекуляцій, а й для реальних економічних потреб: переказів, заощаджень, благодійності.

Водночас, як зазначають Зварич І., Зварич О. сучасна нормативно-правова база України все ще не дає ґрунтовного пояснення із питань регулювання ринку криптовалют, а це закономірно породжує його дестабілізацію, яка полягає у тому, що економічні нововведення випереджають розвиток законодавства, яке регулює взаємовідносини у сфері платежів та розрахунків [6, с. 62]. Це підтверджене дослідженням Левицького В., Радинського С., Радинської С. Одночасно з цим науковці наголошують на невинному зростанні криптовалютного ринку у державі.

У вирішенні цього питання, як наголошують Федосов В., Дробязко А., Стеценко Б. слід виходити з двох факторів: по-перше, віртуальні валюти є і будуть вживані ринком; по-друге, для віртуальних валют характерні високі ризики. В будь-якому випадку однією із основних тенденцій для цього сегменту буде поступове інституційне оформлення ринку – поява різноманітних установ, які розширюватимуть спектр доступних послуг з використанням віртуальних валют [13, с. 242].

Слід зазначити, що і фондовий ринок, і ринок криптовалют є елементами фінансового сектору економіки, діяльність учасників яких націлена, перш за все, на отримання прибутку від операцій на ринку.

В таблиці 4 наведено порівняння фондового ринку та ринку криптовалют за окремими параметрами.

Таким чином, можна говорити, що фондовий та криптовалютний ринки є важливими складовими фінансового сектору економіки, кожен з яких має свою специфіку. З огляду на це, ключовою домінантою розвитку фондового ринку в Україні, який вже повною мірою сформувався та має чітко окреслені законодавчі рамки, є його інтеграція в міжнародні фінансові системи, розвиток цифрових фінансових інструментів. Натомість, для криптовалютного ринку, що проходить етап становлення, важливо, в першу чергу, створити регульоване крипто-фінансове середовище, ввести цифрову гривню як вид криптовалют, активізувати впровадження криптостартапів.

Висновки. Україна має великий потенціал для подальшого розвитку як фондового ринку, так і елементів криптоекономіки. Для України це особливо актуально, оскільки в умовах постійного зовнішньо-

Таблиця 4 – Порівняння фондового та криптовалютного ринку

Аспект порівняння	Фондовий ринок	Ринок криптовалют
Наявність нормативно-правової та законодавчої бази функціонування	Нормативно-правова та законодавча база розроблена, жорстко регулюється	Нормативно-правова база відсутня, закон про віртуальні активи повністю не імplementований, синхронізація з європейськими нормами тільки розвивається
Час роботи	Працює за графіком	24/7
Вплив війни та дестабілізації ситуації на активність на ринку	Суттєве падіння з поступовою стабілізацією ситуації (адаптація до нових умов), розвиток військових облігацій дещо покращує умови функціонування ринку	Активно використовується для донатів та міжнародних переказів, але негативно впливають обмеження НБУ
Ліквідність та матеріальна основа	Український індекс UX має низький рівень активності	Залежить від активності трейдерів, довіри до ринку та біржової інфраструктури, бо немає фізичного виміру
Прогнозованість змін	Стабільний та достатньою мірою передбачуваний	Висока волатильність та невизначенність
Спекулятивність	помірна	висока
Волатильність	від 1 до 5 %	від 10 до 50%
Наявність бірж	Так	Так
Ключові домінанти розвитку	Інтеграція в міжнародні фінансові системи, розвиток цифрових фінансових інструментів	Створення регульованого крипто-фінансового середовища, цифрова гривня, криптостартапи

Джерело: систематизовано автором

політичного тиску, мешканці країни постійно шукають можливості захистити свої заощадження та розвинути бізнес. Паралельний синхронізований розвиток фондового ринку та ринку криптовалют дасть змогу населенню та підприємницькому сектору диверсифікувати портфель вкладень та забезпечити їх безпечне розміщення.

Водночас, якщо для розвитку фондового ринку важливе саме інтеграція у світові фінансові системи, то для ринку криптовалют важливо забезпечити їх належне нормативно-правове регулювання, що стане поштовхом для подальшого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Голук В.Я., Кузьмінський В.З., Чумаченко О.Г. Сучасний стан фондового ринку України та перспективи його розвитку. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-96> (дата звернення: 16.03.2025)
2. Заволока Л.О., Лінник А.О., Колесник Д.С. Фондовий ринок: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка і суспільство*. 2018. № 18. С. 758–762. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/106.pdf (дата звернення: 16.03.2025)

3. Ковальов В.В., Федорчук О.М. Моніторинг сучасного стану фондового ринку України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2024. № 3 (133). С. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-3-7> (дата звернення: 16.03.2025)
4. Полозова Т.В., Степаненко С.В., Мурзабулатова О.В., Городецька Т.Е. Теоретичні засади формування та розвитку фондового ринку України. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том. 8. № 1. С. 260–265.
5. Шуба О. А. Особливості інтеграції фондового ринку України у світовий фондовий ринок. *Бізнес Інформ*. 2021. №4. С. 183–189. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-183-189> (дата звернення: 16.03.2025)
6. Зварич І.Т., Зварич О.І. Ринок криптовалют в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Інфраструктура ринку*. 2024. Вип. 78. С. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure78-11> (дата звернення: 16.03.2025)
7. Ерастов В.І., Гудзь Г. О. Ринок криптоактивів в Україні: тенденції сучасності. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-1> (дата звернення: 16.03.2025)
8. Лапчук Б. Криптовалюти у сучасній фінансовій системі: нова форма грошей? *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2017. Випуск 54. С. 261–265.
9. Левицький В.О., Радинський С.В., Радинська С.С. Нормативно-правове регулювання ринку криптовалют та діяльності криптобірж в Україні та світі. *Інноваційна економіка*. 2023. №3. С. 38–43.
10. Мironov O. G. Ринок крипто і цифрових активів України. *Ефективна економіка*. 2024. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.56> (дата звернення: 16.03.2025)
11. Нечай О. Поняття, види та перспективи використання криптовалют в Україні. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS*. 2024. Вип. 1. С. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-11> (дата звернення: 16.03.2025)
12. Попова А.М. Аналіз ринку та визначення статусу криптовалют в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-56> (дата звернення: 16.03.2025)
13. Федосов В.М., Дробязко А.О., Стеценко Б.С. Криптовалюти: шанс для подолання екстерналій чи фінансова бульбашка? *Інтелект XXI*. 2018. № 1. С. 239–242. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_1/52.pdf (дата звернення: 16.03.2025)
14. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 16.03.2025)
15. The 2024 Global Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption. Chainalysis. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index> (дата звернення: 16.03.2025)
16. The 2023 Global Crypto Adoption Index: Central & Southern Asia Are Leading the Way in Grassroots Crypto Adoption. Chainalysis. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2023-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 16.03.2025)
17. The 2022 Global Crypto Adoption Index: Emerging Markets Lead in Grassroots Adoption, China Remains Active Despite Ban, and Crypto Fundamentals Appear Healthy. Chainalysis. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2022-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 16.03.2025)
18. The 2021 Global Crypto Adoption Index: Worldwide Adoption Jumps Over 880% With P2P Platforms Driving Cryptocurrency Usage in Emerging Markets. Chainalysis. URL: <https://www.chainalysis.com/blog/2021-global-crypto-adoption-index/> (дата звернення: 16.03.2025)
19. The 2020 Geography of Cryptocurrency Report. Chainalysis. URL: <https://ag-pssg-sharedservices-ex.objectstore.gov.bc.ca/ag-pssg-cc-exh-prod-bkt-ex/258%20-%20002%20Appendix%20B%20-%202020-Geography-of-Crypto%201.pdf> (дата звернення: 16.03.2025)

References:

1. Holiuk V.Ia., Kuzminskyi V.Z., Chumachenko O.H. (2024) Suchasnyi stan fondovoho rynku Ukrainy ta perspektyvy yoho rozvytku [Current state of the Ukrainian stock market and prospects for its development]. *Economy and Society* (electronic journal), vol. 64. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-96> (accessed 16 March 2025)
2. Zavaloka L.O., Linnyk A.O., Kolesnyk D.S. (2018) Fondovyi rynek: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku [Stock market: current state and prospects for development]. *Economy and Society* (electronic journal), vol. 18, pp. 758–762. Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/106.pdf (accessed 16 March 2025)
3. Kovalov V.V., Fedorchuk O.M. (2024) Monitorynh suchasnoho stanu fondovoho rynku Ukrainy [Monitoring the current state of the stock market of Ukraine]. *State and regions. Series: Economy and Entrepreneurship* (electronic journal), vol. 3 (133), pp. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/1814-1161/2024-3-7> (accessed 16 March 2025)
4. Polozova T.V., Stepanenko S.V., Murzabulatova O.V., Horodetska T.E. (2023) Teoretychni zasady formuvannia ta rozvytku fondovoho rynku Ukrainy [Theoretical principles of the formation and development of the stock market of Ukraine]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 8, no. 1, pp. 260–265.
5. Shuba O. A. (2021) Osoblyvosti intehtatsii fondovoho rynku Ukrainy u svitovyi fondovyi rynek [Features of the integration of the stock market of Ukraine into the world stock market]. *Business Inform* (electronic journal), vol. 4, pp. 183–189. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-4-183-189> (accessed 16 March 2025)
6. Zvarych I.T., Zvarych O.I. (2024) Rynek kryptovalut v ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Cryptocurrency market in Ukraine: current state and development prospects]. *Market infrastructure* (electronic journal), vol. 78, pp. 59–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/infrastructure78-11> (accessed 16 March 2025)
7. Erastov V.I., Hudz H.O. (2023) Rynek kryptoaktyviv v Ukraini: tendentsii suchasnosti [Cryptoasset market in Ukraine: current trends]. *Economy and society* (electronic journal), vol. 50. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-1> (accessed 16 March 2025)
8. Lapchuk B. (2017) Kryptovaluty u suchasni finansovii systemi: nova forma hroshei? [Cryptocurrencies in the modern financial system: a new form of money?]. *Lviv University Bulletin. Economic Series*, vol. 54, pp. 261–265.
9. Levytskyi V.O., Radynskyi S.V., Radynska S.S. (2023) Normatyvno-pravove rehulivannia rynku kryptovalut ta dialnosti kryptobirzh v Ukraini ta sviti [Regulatory and legal regulation of the cryptocurrency market and the activities of crypto exchanges in Ukraine and the world]. *Innovative Economics*, vol. 3, pp. 38–43.
10. Myronov O. H. (2024) Rynek krypto i tsyfrovyykh aktyviv Ukrainy [The market of crypto and digital assets of Ukraine]. *Effective Economics* (electronic journal), vol. 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.56> (accessed 16 March 2025)

11. Nechai O. (2024) Poniattia, vydy ta perspektyvy vykorystannia kryptovaliuty v Ukraini [Concept, types and prospects of using cryptocurrency in Ukraine]. *MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS* (electronic journal), vol. 1, pp. 79–87. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-11> (accessed 16 March 2025)
12. Popova A. M. Analiz rynku ta vyznachennia statusu kryptovaliut v Ukraini [Market analysis and determination of the status of cryptocurrencies in Ukraine]. *Economy and Society* (electronic journal), vol. 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-56> (accessed 16 March 2025)
13. Fedosov V.M., Drobiazko A.O., Stetsenko B.S. (2018) Kryptovaliuty: shans dlia podolannia eksternalii chy finansova bulbashka? [Cryptocurrencies: a chance to overcome externalities or a financial bubble?]. *Intellect XXI* (electronic journal), vol. 1, pp. 239–242. Available at: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2018/2018_1/52.pdf (accessed 16 March 2025)
14. Natsionalna komisiia z tsinnykh paperiv ta fondovoho rynku. Analitychni dani shchodo rozvytku fondovoho rynku [Analytical data on the development of the stock market] (electronic resource). Available at: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (accessed 16 March 2025)
15. Chainalysis (2024) The 2024 Global Adoption Index: Central & Southern Asia and Oceania (CSAO) Region Leads the World in Terms of Global Cryptocurrency Adoption (electronic resource). Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2024-global-crypto-adoption-index> (accessed 16 March 2025)
16. Chainalysis (2023) The 2023 Global Crypto Adoption Index: Central & Southern Asia Are Leading the Way in Grassroots Crypto Adoption (electronic resource). Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2023-global-crypto-adoption-index/> (accessed 16 March 2025)
17. Chainalysis (2022) The 2022 Global Crypto Adoption Index: Emerging Markets Lead in Grassroots Adoption, China Remains Active Despite Ban, and Crypto Fundamentals Appear Healthy (electronic resource). Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2022-global-crypto-adoption-index/> (accessed 16 March 2025)
18. Chainalysis (2021) The 2021 Global Crypto Adoption Index: Worldwide Adoption Jumps Over 880% With P2P Platforms Driving Cryptocurrency Usage in Emerging Markets (electronic resource). Available at: <https://www.chainalysis.com/blog/2021-global-crypto-adoption-index/> (accessed 16 March 2025)
19. Chainalysis (2020) The 2020 Geography of Cryptocurrency Report (electronic resource). Available at: <https://ag-pssg-sharedservices-ex.objectstore.gov.bc.ca/ag-pssg-cc-exh-prod-bkt-ex/258%20-%20002%20Appendix%20B%20-%202020-Geography-of-Crypto%201.pdf> (accessed 16 March 2025)

Zastola Yevhen, Savchenko Roman

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

Bril Mykhailo

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

STOCK AND CRYPTOCURRENCY MARKETS: KEY DOMINANTS OF DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article studies the stock and cryptocurrency markets of Ukraine in order to identify the main trends and features of their functioning. It was established that in the process of continuous development of the national economy, transformation affects all spheres of the economy, both the real and the financial sector of the country. It was proven that the stock and cryptocurrency markets are elements of the financial sector of the economy, the development of which affects the efficiency of the national financial and economic system. It was established that at the present stage it is advisable to pay increased attention to identifying the dominants of the development of the stock and cryptocurrency markets, which can become the basis for improving macroeconomic stability. The purpose of the study was to analyze the main trends in the development of the stock and cryptocurrency markets of Ukraine and identify the dominants of their further development. During the study, methods of dynamic analysis were used to identify trends in the development of the stock and cryptocurrency markets, comparative analysis – to compare them by key parameters, logical generalization – to identify the dominants of the development of these types of markets in modern conditions. The dynamics of the main indicators characterizing the volume of issuance of securities, as well as the volume of activities of securities trading organizers in Ukraine, were analyzed. The change in Ukraine's place in the Global Cryptocurrency Implementation Index in 2020-2024 was studied. The impact of certain factors on the functioning of the stock and cryptocurrency markets, in particular those related to martial law in Ukraine, was determined. The main patterns of changes in the development indicators of the stock and cryptocurrency markets were identified, their comparative characteristics were given, and the key dominants of their development in modern conditions were outlined. It was established that the parallel synchronized development of the stock market and the cryptocurrency market will allow the population and the business sector to diversify their investment portfolio and ensure their safe placement.

Keywords: financial sector, stock market, cryptocurrency market, securities, cryptocurrency, development dominants.

JEL classification: D53